

Ocjenjivanje

Da li je ocjena najvažnija u odgojno-obrazovnom procesu – “ocjenjujemo” li odgojne vrijednosti kod učenika

Zadatak za vas

- Otiđite na mentimeter i odgovorite na pitanje
- Menti.com
- **5283 6867**

Gdje se ispitivanje i ocjenjivanje nalazi u konstruktivnom usklađivanju?

Šta je ocjena?

- Numerički simbol koji predstavlja jednu kategoriju postignuća
- Kompozit niza elemenata: znanja, kvalitete ispitivanja, konteksta, individualnih faktora nastavnika i učenika
- Ali i pritiska:
- Učenika
- Roditelja
- Administracije

Jesu li vam poznati ovi scenariji

- Nastavniče, mogu li ja dobiti nešto da uradim da mi zaključite veću ocjenu?
- Ja sam svoje dijete ispitao, on sve zna, imamo dva instruktora a on ne može da ima 5 kod ovog nastavnika
- Vodite računa da nam finansije zavise od ocjena...

Zašto su ocjene toliko u fokusu?

- Ocjene su trenutno u BiH jedini indikator postignuća jer:
 - Nema komparativnih istraživanja pismenosti
 - Nema vanjskih matura
- Ocjene su kriterij za upis u naredni nivo školovanja
- S druge strane:
 - nemamo lako dostupnih podataka o ocjenama kako bismo mogli utvrditi inflaciju ocjena
 - Nema longitudinalnih praćenja koja bi nam omogućila da procijenimo povezanost ocjena sa budućim aktivnostima

Glavne činjenice koje tebamo znati o inflaciji ocjena

- Krivica nije do nastavnika, nego do pritiska školskih vlasti, direktora, roditelja i samih studenata
- O "inflaciji ocjena" govori se još od 1972, kad se izraz prvi put pojavila na naslovnici New York Timesa
- Tema se redovno vraća kao šira kulturna nelagoda oko "današnje omladine", dakle nije to samo u BiH
- Inflacija ocjena nije isto što i loš nastavnik
 - Inflacija ocjena je zaseban fenomen od kvaliteta nastave

Pravilnik o praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika

• Šta se ocjenjuje prema važećem Pravilniku?

- Član 5.
(Tehnike ocjenjivanja)
Tehnike ocjenjivanja se dijele na opće i specifične.
Opće tehnike ocjenjivanja:
 - a) usmena provjera znanja u kojoj do izražaja dolazi sposobnost verbalnog izražavanja učenika;
 - b) pisana provjera znanja vrši se po potrebi i procjeni nastavnika, a obavezujuća je za predmete za koje je to predviđeno nastavnim planom i programom. Kod ove vrste provjere usvojenog znanja učenika, broj osvojenih bodova pretvara se u brojčane ocjene po sljedećoj skali:
Za osnovne škole:
 - 0 - 29% nedovoljan (1),
 - 30 - 49% dovoljan (2),
 - 50 - 69% dobar (3),
 - 70 - 89% vrlo dobar (4),
 - 90 - 100% odličan (5);Za srednje škole:
 - 0 - 40% nedovoljan (1),
 - 41 - 55% dovoljan (2),
 - 56 - 70% dobar (3),
 - 71 - 85% vrlo dobar (4),
 - 86 - 100% odličan (5);
 - c) ocjenjivanje kod grupnog rada učenika koristi se da bi se ocijenila cijela grupa ili pojedinac. Ovakvom načinu ocjenjivanja treba da prethodi jasan zadatak i kriteriji ocjenjivanja unutar grupe;
 - d) ocjenjivanje projektnog zadatka koji rješava učenik ili grupa učenika, a uvodi ih u istraživanje i pronalaženje, te pisano i li verbalno izvještavanje o urađenom;
 - e) ocjenjivanjem učeničke sveske, u koju učenik unosi bilješke i vježbe iz određenog predmeta, ocjenjuje se učenikova marljivost, kreativnost, preglednost, odgovornost i postupnost;
 - f) ocjenjivanjem domaćih zadaća ocjenjuje se učenikova tačnost, odgovornost i trud;
 - g) ocjenjivanje praktične nastave, u onim predmetima gdje je to predviđeno nastavnim planom i programom, ocjenjuje se nivo teoretskog znanja potrebnog za provođenje tehničkih radnji, manuelne vještine, sposobnost za individualni i timski rad.
- 3) Specifične tehnike ocjenjivanja iz člana 2. stav (5) ovog pravilnika:
 - a) dnevnik rada predstavlja individualne bilješke u kojem učenici opisuju svoje iskustvo učenja po modulima. Upotrebljava se za evidenciju praktične nastave učenika stručnih i tehničkih škola;
 - b) zadatkom se vrši provjera usvojenih znanja onoga što su učenici stekli tokom nastave u školi sa onim što su oni sposobni uraditi bez pomoći nastavnika, doprinosi razvijanju mišljenja, mogućnost provjeravanja i primjene znanja u samostalnom radu, objektivno pokazuje stepen samostalnosti učenika, sa ciljem utvrđivanja:
 - tačnosti,
 - analitičkog pristupa (postupka),
 - kreativnosti,
 - poštovanja vremena izrade,
 - urednosti i preglednosti,
 - sposobnosti prezentacije;
 - c) portfolio je zbirka koja sadrži radove koje je učenik napravio u nekom modulu uz nastavnikov nadzor i predstavlja primjere rada koji pokazuju napredak ili izostanak napretka u određenim oblastima, a uključuje:
 - dokumentaciju postignuća,
 - samoevaluacije,
 - procese izrade radova,
 - analize iskustva učenja;
 - d) test praktičnih vještina - ocjena iz ove tehnike je dokaz razumijevanja i sposobnosti demonstracije određenih vještina učenika.

Inflacija ocjena – dvije vrste

- Inflacija ocjena za prolaz (sa nedovoljan na dovoljan)
- Inflacija prosječne ocjene
- Ovo su dvije različite stvari
- Da li inflacija pomaže ili šteti ovisi od vrste inflacije koju nastavnik primjenjuje i karakteristika učenika
- **Opća inflacija ŠTETI dugoročno** - smanjuje učenikove buduće rezultate na testovima, vjerovatnoću završetka srednje škole, upis na fakultet, zaposlenost i zaradu
 - Mehanizam djelovanja: kad se ocjena dobije prelako, nestaje podsticaj da se uči, pa učenik nauči manje
 - To pogađa i odlične učenike, koji mogu "smanjiti gas" i i dalje dobiti peticu
- **Inflacija ocjena za prolaz POMAŽE slabijima** - davanje pozitivne ocjene smanjuje ponavljanje razreda i povećava vjerovatnoću završetka srednje škole, s ograničenim dugoročnim efektima
- Ova korist koncentrirana je kod slabijih učenika, onih koji su na granici pada
- "sigurnosna mreža" za one na rubu ispadanja ima smisla, naduvavanje petica nema

Šta istraživanja kažu (ocjene mogu štetiti)

- Studija iz 2023. pokazala je da ocjene povećavaju anksioznost i navode studente da izbjegavaju teže predmete, dok opisne procjene vode većoj unutrašnjoj motivaciji
- Pritisak za dobrim ocjenama najveći je pojedinačni uzrok problema mentalnog zdravlja kod mladih
- Alfie Kohn navodi tri efekta ocjena:
 - smanjuju interes za ono što se uči,
 - stvaraju sklonost ka najlakšem mogućem zadatku i
 - umanjuju kvalitet razmišljanja i zaključivanja

Blaže ocjenjivanje nije rješenje

- Istraživanje (Denning, 2026.) pokazuje da učenici izloženi blažem ocjenjivanju rjeđe prolaze naredne predmete, rjeđe završavaju srednju školu i upisuju fakultet, te zarađuju značajno manje tokom života
- Nastavnik s jednom standardnom devijacijom većom inflacijom ocjena smanjuje sadašnju vrijednost životne zarade svojih učenika za gotovo 400.000 KM u SAD (što bi kod nas moglo biti oko 200.000 KM)

Kako i da li umanjivati značaj
ocjena?

- Za

- Protiv

Hajde da probamo napraviti
preporuke za reformu praćenja,
vrednovanja i ocjenjivanja

- Da li probati uvesti eksperimentalno slova umjesto brojeva?
- Kako nastavnike potaknuti da daju više ocjena za jedan rad?
- Opisne ocjene? "specifications grading" (na osnovu broja uspješno urađenih zadataka);
- "mastery learning" (koliko su ciljevi učenja ispunjeni, uz pravo na ponovni pokušaj);
- "ungrading" (učenik sam sebi predloži ocjenu)
- Prebrisive ocjene –kad jednom naučiš, nebitno je koliko si puta prije pao